

Program

Onsdag den 5. december 2018

Ord 18

08:30-09:30	Registrering og morgenmad				
09:30-09:45	Åbning af Ord18 ved undervisningsminister Merete Riisager				
09:45-10:00	Velkomst ved Uddannelsesforbundet og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet				
10:00-11:00	Ordblindes stavning <i>Holger Juul, lektor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet og Dorthe Klint Petersen, lektor, DPU, Aarhus Universitet</i> Ordblinde oplever oftest massive og vedvarende stavevanskeligheder. Vanskelighederne skyldes problemer med at omkode fra lyd til bogstav, men er der forskel på, hvad der er svært for ordblinde og normalstaver? Oplægget opridses den internationale staveforskning og fortæller om en dansk undersøgelse, der sammenlignede ordblindes stavning med jævnaldrende og yngre staveniveaumatched normalstaveres færdigheder.				
11:00-11:30	Pause				
11:30-12:30	Effective Vocabulary Growth: Why it Matters and How it Works <i>Margaret G. McKeown, Professor, University of Pittsburgh</i> Effective vocabulary growth is built on flexible knowledge and use of words that support comprehending text. This presentation will discuss the close relationship between vocabulary knowledge and comprehension, how readers process words as they work to understand text, and the kind of instruction that can lead to effective vocabulary growth.				
12:30-13:30	Frokost				
13:30-14:45	<p>TEMA 1A Børnestavning. Hvad har betydning for elevernes læring, og hvad lærer de? <i>Stine Fuglsang Engmose, Erhvervsph.d.-studerende, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>I dette temaoplæg deler jeg resultaterne fra en træningsundersøgelse, hvor elever fra 5 børnehaveklasse har børnestavet under tre forskellige betingelser. Enten med mere eller mindre direkte støtte fra en voksen eller støttet af en computerstemme. Hør hvad eleverne lærte, og hvilken betydning de forskellige betingelser, og børnenes forudsætninger, havde for deres læring.</p>	<p>TEMA 2A Fra ufaglært til faglært <i>Joan Prahll, forbundssekretær, FOA og Kristina Mariager-Anderson, lektor og ph.d., DPU, Aarhus Universitet</i></p> <p>I dette temaoplæg vil Joan Prahll kort introducere til projekt 'Fra ufaglært til faglært', hvorefter Kristina Mariager-Anderson vil præsentere resultater fra to forskningsprojekter, der fra hhv. vejledere og ufaglærtes oplevelser af deltagelse i uddannelse/kompetenceudvikling belyser barrierer for at tage en uddannelse. Diskursen om ufaglærtes/kortuddannedes manglende motivation tages op til diskussion. Måske er det ikke altid motivation, de ufaglærte/kortuddannede mangler, men hjælp til at se muligheder og identificere, hvordan man kan kvalificere sig ift. det, man gerne vil arbejde med.</p>	<p>TEMA 3A Sprogforstyrrelser – også et problem blandt unge og voksne <i>Rikke Vang, lektor i børnelogopædi, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>Dette temaoplæg handler om vanskeligheder med talt sprog. Selv om man ikke umiddelbart hører det, når de taler, findes disse vanskeligheder også blandt unge og voksne. Oplægget vil blandt andet handle om symptomer på sprogforstyrrelser blandt ældre skolebørn, unge og voksne, hvorfor det er vigtigt at være opmærksom på vanskelighederne, og hvad man kan gøre for at modvirke vanskelighederne og deres konsekvenser.</p>	<p>TEMA 4A Opstilling af evaluerbare, skriftsprog-lige færdigheds mål og undervisningsplaner i OBU <i>Martin Hauerberg Olsen, lektor, Københavns Professionshøjskole og Trine Gandil, lektor, Københavns Professionshøjskole</i></p> <p>Vil du blive bedre til at udarbejde mål i undervisningsplanen i OBU? I dette temaoplæg giver vi en række bud på, hvordan du bliver bedre til at nedbryde brede formål til konkrete undervisningsmål, således at arbejdet med evaluerbare mål bliver meningsfuldt for dig og dine deltagere i ordblindeundervisningen.</p>	<p>TEMA 5A Emotionelle følger af ordblindhed <i>Carina Valentin Degn, konsulent, LæseTek, CSU Kommunikationscenter, Holbæk</i></p> <p>At have ordblindevanskeligheder kan have emotionelle og sociale følger af forskellig karakter. Vi møder dagligt voksne borgere, hvor disse følger har slået rod og spænder ben for den videre faglige udvikling. Hvordan kan vi som undervisere og pårørende bedst muligt støtte personen med ordblindhed? Forståelsesrammen for oplægget er, at et handicap som ordblindhed ikke er en egenskab hos den, som er ramt af handicappet, men derimod et forhold mellem den handicappede og omgivelserne. De emotionelle og sociale følger som ordblindheden kan resultere i, må altså forstås i et samspilsperspektiv. For at forstå og for at kunne gøre noget ved det, er det nødvendigt at beskæftige sig med, hvordan følelser opstår og vedligeholdes. Oplægget tager udgangspunkt i voksne kursister.</p>
14:45-15:15	Pause				

<p>15:15-16:30</p>	<p>TEMA 6A ADHD, autisme og læsevanskeligheder <i>Jakob Åsberg Johnels, docent og lektor, Gøteborg Universitet og Sahlgrenska Universitetssygehus</i></p> <p>Om överlappet mellan dyslexi, ADHD och autism: Hur hänger det ihop? Och vilken konsekvenser har det i praktiken? I sin föreläsning kommer Jakob att presentera begreppet "ESSENCE", dvs. samtidig förekomst av olika svårigheter, med fokus på läs- och skrivsvårigheter, ADHD och autism. Mer generellt kommer Jakob att visa på betydelsen av breda kartläggningar/utredningar för att kunna utforma effektivt stöd för elever med annorlunda utveckling.</p>	<p>TEMA 7A Skriftsprogsvanskeligheder og robusthed <i>Trine Trentemøller, Læringskonsulent, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet</i></p> <p>Robusthed i forhold til dysleksi handler om at blive god til at tackle udfordringer i mødet med skriftsprogskulturen. Oplægget handler om, hvordan man skal arbejde med både børn, forældre og lærere, hvis børn med dyslektiske vanskeligheder skal bliver så robuste, at de kan klare de udfordringer, de med stor sandsynlighed vil møde i skolen. Der vil være fokus på, hvordan man kan arbejde med de følelsesmæssige udfordringer, der er forbundet med ikke at kunne leve op til de faglige krav og forventninger i skolen, og på, hvordan man kan kvalificere samarbejdet mellem skole og hjem. Der vil endvidere være fokus på, hvordan vi kan arbejde med at få adgang til børnene og de unges perspektiv på deres udfordringer.</p>	<p>TEMA 8A En integreret læse-skriveindsats i samarbejde mellem læsevejleder og faglærer <i>Lene Illum Skov, lektor, UC Syd og Karina Bek, uddannelseschef, HF & VUC København Syd</i></p> <p>Oplægget tager udgangspunkt i følgeforskningsprojektet 'Læsning og læsevejledning på EUD', der er afviklet i samarbejde mellem Nationalt Videncenter for Læsning og UC Syd. Her har Lene Illum fulgt en række læsevejledere og faglærere for at undersøge læsevejledernes muligheder for i samarbejde med faglærere at styrke elevernes læring med særligt fokus på faglig læsning og generel sproglig udvikling. Dette følges op af en gennemgang af, hvordan man på HF & VUC København Syd har tilrettelagt en læse-skriveindsats på AVU- og HF-uddannelserne. Her giver Karina Bek eksempler fra kursistens, lærerens og lederens synsvinkel. Afslutningsvis fremhæver vi de gode praksiseksempler samt giver anbefalinger til et givtigt samarbejde mellem læsevejledere og faglærere. Og vi giver vores bud på, hvordan lignende strukturer vil kunne etableres i den Forberedende Grunduddannelse (FGU).</p>	<p>TEMA 9A Ordkendskabsundervisning for elever med begrænset dansk ordkendskab <i>Anna Steenberg Gellert, lektor, ph.d., Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>Oplægget fokuserer på et dansk forskningsprojekt, hvor vi har udviklet og afprøvet to forskellige undervisningsforløb for elever i 5. klasse med relativt begrænset dansk ordkendskab. Hvert undervisningsforløb blev gennemført med små grupper af elever, strakte sig over 24 sessioner og havde til formål at forbedre elevernes ordkendskab og lære dem nogle strategier, som de kan bruge til selv at udregne betydningen af nogle af de ukendte ord, som de møder i forbindelse med læsning af tekster. Elevernes ordkendskab og læseforståelse blev testet lige før, lige efter og igen ca. ni måneder efter deres deltagelse i undervisningsforløbene med henblik på at sammenligne deres ordkendskabs- og læseudvikling med den tilsvarende udvikling hos elever, der udelukkende deltog i den undervisning, de sædvanligvis fik på deres skole. I oplægget vil jeg præsentere nogle hovedresultater fra forskningsprojektet og vise eksempler på aktiviteter fra undervisningsforløbene.</p>	<p>TEMA 10A Paradoksale læsere – fordybelse i skønlitteratur på trods af dysleksi <i>Lene Louise Lauridsen, Ph.d.-studerende, Afd. for lingvistik og kognitionsvidenskab, Aarhus Universitet</i></p> <p>Oplægget vil handle om såkaldte "paradoksale læsere" - altså læsere, som på trods af dysleksi indlever sig i skønlitteratur. Oplægget vil pege på særlige kendetegn ved gruppen og give et bud på, hvordan vi kan bruge viden om disse læsere i arbejdet med elever og studerende med dysleksi.</p>
<p>16:30-17:45</p>	<p>Paneldialog om læsevenlige miljøer – hvad er det? <i>Grundskole: Line Leth Jørgensen, læsevejleder og læsekonsulent, Hillerød</i> <i>Ordblindeefterskole: Lone Dolmer, forstander, Farsø Efterskole</i> <i>Erhvervsuddannelse: Pernille Schwartz, formand for EUD Læsevejlederforeningen</i> <i>Gymnasial uddannelse: Anna Holm Grønlund, formand for Læse- og matematikvejlederforeningen i de gymnasiale uddannelser</i> <i>Videregående uddannelse: Laura Kongskov, teamkoordinator og studielektor, Rådgivnings- og støttecentret, Aarhus Universitet</i> <i>VUC: Marie W. Bertelsen, afdelingsleder OBU, Roskilde</i> <i>Professionshøjskole: Louise Rønberg, adjunkt, Københavns Professionshøjskole</i> <i>Facilitator: Rie Nielsen, forstander, Hovedstadens Ordblindeskole</i></p>				
<p>18:30-21:00</p>	<p>Middag og uddeling af Notas læsevejlederpris</p>				

Program

Torsdag den 6. december 2018

Ord 18

09:00-10:15	<p>TEMA 1B Skriveundervisning for utrænede skribenter <i>Søren Efsen, lektor, Københavns Professionshøjskole</i> <i>Julie Aarup, audiologopæd, Hovedstadens Ordblindeskole og Trine Gandil, lektor, Københavns Professionshøjskole</i></p> <p>Vil du sætte skub i en god skriveudvikling hos utrænede unge og voksne skribenter? I dette oplæg fortæller vi om stilladsende værktøjer der bl.a. kan støtte gode planlægnings- og revisionsstrategier i skriveprocessen med baggrund i, hvad forskningen siger virker.</p>	<p>TEMA 2B Når teksten ikke giver mening – om sprogforståelsesvanskeligheder i læsning? <i>Elisabeth Arnbak, lektor og konsulent</i></p> <p>I indlægget beskrives symptomer på og årsager til, at unge kan have problemer med at skabe mening ud af de tekster, de skal læse i hverdagen. Endvidere sættes der fokus på, hvordan man kan udvikle svage læseseres ordforråd og aktive målrettede læsning.</p>	<p>TEMA 3B Først når man er sprogligt aktiv, lærer man <i>Michael Wahl Andersen, lektor, Københavns Professionshøjskole</i></p> <p>Sprog og tænkning hænger sammen, det kan de fleste nok blive enige om. L. S. Vygotskij spidsformulerede denne alment accepterede påstand ved at understrege, at tænkning er en proces, der forløber i sproget. Pointen er, at sproget fungerer som formidler af tænkning og refleksion, hvilket er en forudsætning for at være aktiv i sin egen og andres læreprocesser. I dette oplæg gives der med udgangspunkt i arbejdshukommelsens funktion et perspektiv på, hvad det vil sige at være sprogligt aktiv/udfordret og hvilken betydning, det har for læring i matematik.</p>	<p>TEMA 4B Tag ordet med dig! Ordkendskabsundervisning på mellemtrinnet <i>Hanne Trebbien Daugaard, postdoc, ph.d., Institut for Nordiske Studier, Københavns Universitet og Anne-Mette Veber Nielsen, postdoc, ph.d. Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>I oplægget præsenteres et udviklings- og forskningsprojekt om undervisning i ordkendskab og ordtilegnelse på skolens mellemtrin. Det indebærer bl.a. præsentation af undervisningselementerne, der er i fokus i projektet, eksempler på konkrete aktiviteter, og ikke mindst resultater fra en effektundersøgelse med 560 elever på 4. klassetrin. Projektet er gennemført ved Center for Læseforskning i samarbejde med Høje-Taastrup Kommune og er finansieret af A.P. Møllerfonden.</p>	<p>TEMA 5B Mindbaseret undervisning <i>Jeppé Agger Nielsen, Professor med særlige opgaver, Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet</i></p> <p>Mindset-baseret undervisning kan bidrage til at optimere læreprocesser og stimulere elever i retning af udviklende ("growth") mindset. Læringsmetoden gør op med myten om det naturlige talent og udfordrer udviklingen i retning af et mere og mere præstationsorienteret uddannelsessystem, hvor det let kan komme til at handle om at "se god ud" i lærerens øjne.</p>
10:15-10:45	Pause				
10:45-12:00	<p>TEMA 6B Unge læring og motivation <i>Noemi Katznelson, professor, Aalborg Universitet</i></p> <p>Mange udsatte unge har mødt modstand på deres vej gennem uddannelsessystemet og oplever at være udfordret på motivationen for at skulle uddanne sig. Men hvordan kan man forstå unges motivation og læring? Og endnu vigtigere, hvordan kan man konkret arbejde med at understøtte, at de unge genvinder motivationen?</p>	<p>TEMA 7B Ordblindhed og dansk som andetsprog <i>Inga T. Thomsen, konsulent, Køge Handelsskole og Bodil Birkelund Pedersen, OBU-vejleder, Vestegnens Sprog- og Kompetencecenter</i></p> <p>Vi underviser begge ordblind voksne, som ikke har dansk som modersmål. Ofte begynder de til ordblindundervisning, allerede mens de går på sprogskole, og vi har gennem tiden samlet en del erfaringer om, hvordan denne målgruppe adskiller sig fra etnisk danske OBU-kursister. I den sammenhæng vil vi gerne drøfte nogle spørgsmål med jer: Hvordan vægter man fx ordkendskab og udtale i undervisningen? Hvilket netværk af fagpersoner er nødvendige ud over OBU-underviseren?</p>	<p>TEMA 8B Status på den nationale talblindhed/dyskalkulitest <i>Bent Kofod Lindhardt, lektor, Læreruddannelsen, Roskilde, Center for Skole og Læring</i></p> <p>Den ministerielle gruppe som har arbejdet med at udvikle en national test af talblindhed til 4. klasse afrunder deres arbejde i efteråret 2018. Forskningsmæssige og pragmatiske overvejelser og beslutninger knyttet til dette arbejde fremlægges. De enkelte produkter der indgår i testforløbet vil blive præsenteret og vi vil se på mulige tiltag til at hjælpe elever med disse specifikke matematikvanskeligheder.</p>	<p>TEMA 9B Sprogforståelse er mere og andet end ordforråd – Undersøgelser af sammenhænge mellem børns sætningsstrukturforståelse og læseforståelse <i>Mads Poulsen lektor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>Foredraget vil give et overblik over forskellige elementer i sprogforståelsen (ordforråd, grammatik og inferenser) og hvordan de kan spille en rolle for læseforståelsen. Vi plejer at være mest opmærksomme på ordforråd (og måske inferenser), så i dette foredrag fokuserer vi på, hvordan børn også skal tilegne sig færdigheder i at udtrække betydning af ordstilling (grammatik). Vi vil gennemgå et par nye undersøgelser, der tyder på, at nogle elevers vanskeligheder med at forstå tekster kan have rod i milde vanskeligheder med at forstå den betydning som ordstilling og sætningsstruktur formidler (grammatik). En øvelse vil lægge op til en plenumdiskussion af betydningen for undervisning.</p>	<p>TEMA 10B SPS til ordblind elever på EUD/EUX – inspiration til struktur og indhold <i>Pernille Larsen, ordblindunderviser, Tietgen Kompetencecenter og Mette Larsen, ordblindunderviser, Tietgen Kompetencecenter</i></p> <p>Hør hvordan SPS på Tietgen Business blev en succes, og hvilken effekt det har haft, både for den enkelte elev, den enkelte underviser, undervisersteamet og samarbejdspartnere. Kort fortalt har vi haft disse fokuspunkter:</p> <ul style="list-style-type: none">• Tidlig og kontinuerlig indsats• En og samme SPS-vejleder for alle elever• Relationer• Samarbejde• Transfer: undervisning, motivation og resultater
12:00-13:00	Frokost				

<p>13:00-14:00</p>	<p>Learning to read and learning to comprehend <i>Kate Nation, Professor of Experimental Psychology, University of Oxford and a Fellow of St John's College, Oxford.</i></p> <p>The written word is arguably the world's greatest cultural invention. Orthography provides a code allowing us to write words so that others who share our code can also share our thoughts, ideas, and dreams. The scientific study of reading has taught us a good deal about how children learn to read. There is much though still to understand. We know relatively little about how children develop from novice to expert: how do children move from the laborious reading of individual words to the sense of effortlessness we, as skilled readers, experience as we read and understand text? And why do some children find this so difficult?</p> <p>For many years it has been recognized that reading is, at least in part, a language-based skill, and that there is a close relationship between children's spoken language skills and their reading development. Most discussion concerning the links between language and reading has focused on the phonology – the aspect of language concerned with the structure of speech. In contrast to this large body of work, the potential importance of other language skills to the development of reading has been less well documented. This talk will reflect on how children's language skills shape the development of their reading systems, with particular emphasis on what is clearly the ultimate goal of reading – to understand what it is that has been read. We will also consider why some children find reading comprehension so difficult and consider what might be done to help such children in the classroom.</p>
<p>14:00-14:30</p>	<p>Pause</p>
<p>14:30-15:30</p>	<p>Ordblindhed – vanskeligheder og muligheder <i>Carsten Elbro, professor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet</i></p> <p>Ordblindhed er en skriftsproglig indlæringsvanskelighed. Et kernespørgsmål i undervisningen er derfor, hvordan man håndterer den langsomme skriftsproglige fremgang. Hvilke sproglige vanskeligheder holder eleven tilbage? Kan færdighederne fremmes direkte ved undervisning? Hvornår er eleven selvhjulpen i læsning? Dette afslutningsoplæg giver et overblik med konkrete eksempler.</p>